

Sananvapaus: lyhyt opas

Joy Hyvärinen

Kansan Sivistysrahaston apuraha mahdollisti tämän oppaan kirjoittamisen.

Maaliskuu 2022

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen-lisenssillä. Tarkastele lisenssiä osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>.

Sisällys

Johdanto	4
Sananvapaus on perusoikeus	4
Sananvapauden rajoittaminen	5
Kansainväliset sopimukset	6
Euroopan ihmisoikeussopimus.....	6
Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.....	6
Loukkaavat, järkyttävät ja häiritsevät tiedot	7
Lehdistönvapaus	7
Taiteen sananvapaus.....	8
Akateeminen sananvapaus	8
Internetin sananvapaus.....	9
Ongelmia	10
Vihapuhe	10
Maalittaminen.....	11
Väärä tieto: misinformaatio ja disinformaatio	11
Lopuksi	12

Johdanto

Ilman sananvapautta on hyvin vaikeaa puolustaa muita oikeuksia.

Sananvapauden rajat ovat jatkuvassa muutoksessa. Yhteiskunta kehittyy ja ihmisten näkemykset muuttuvat, ja siitä seuraa, että myös sananvapauden rajat muuttuvat.

Ilmaisua, jota käytettiin yleisesti joitain vuosikymmeniä sitten, voidaan nykypäivänä pitää sopimattomana, tai se voi jopa olla rikos.

Siksi on tärkeää, että sananvapaudesta käydään jatkuvaa yhteiskunnallista keskustelua, joka pyrkii selvittämään missä sananvapauden rajat menevät nyky-yhteiskunnassa.

Yhteiskunnallisen keskustelun pitäisi olla rakentavaa, mutta viime vuosina Suomessa on noussut esiin huolia kansallisen keskustelukulttuurin negatiivisesta sävystä, vihapuheesta ja häirinnästä. Ristiriitaiset näkemykset sananvapauden rajoista ovat usein esillä näissä keskusteluissa.

Kun puolustaa sananvapautta voi joutua puolustamaan muiden oikeutta ilmaista mielipiteitä, joita ei itse hyväksy. Sananvapautta saa – ja tietyissä tilanteissa pitää – rajoittaa, mutta lähtökohtaisesti sananvapaus on oikeus ilmaista mielipiteensä, vaikka kukaan muu ei olisi samaa mieltä.

Sananvapaus ei kuitenkaan oikeuta loukkaamaan muiden oikeuksia. Tietyissä tilanteissa sananvapaus ja muut oikeudet voivat olla ristiriidassa ja voi olla haastavaa arvioida missä rajat menevät sananvapauden ja muiden oikeuksien välillä.

Kun puolustaa sananvapautta voi joutua puolustamaan muiden oikeutta ilmaista mielipiteitä, joita ei itse hyväksy.

Sananvapaus on perusoikeus

Sananvapaus on turvattu Suomen perustuslaissa:

”Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.”
(12 §)

Sananvapaus ja siihen sisältyvä oikeus vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä on jokaisen oikeus. Muun muassa vammaisten henkilöiden, lasten, nuorten ja ikäihmisten oikeus sananvapauteen pitää huomioida.

Sananvapauden turvaamisessa on tärkeää myös huomioida muut perusoikeudet.

Esimerkiksi yhdenvertaisuus on perusoikeus. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (6 §).

Perustuslain mukaan jokaisella on myös esimerkiksi uskonnon ja omantunnon vapaus, johon kuuluu oikeus ilmaista vakaumus (11 §).

Perustuslaki myös sisältää kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksia, jotka liittyvät sananvapauteen.

Niihin kuuluu muun muassa, että saamelaisilla, romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslaki myös määrää, että viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla (17§).

Sananvapaus on jokaisen oikeus. Muun muassa vammaisten henkilöiden, lasten, nuorten ja ikäihmisten oikeus sananvapauteen pitää huomioida.

Sananvapauden rajoittaminen

Sananvapaus ei ole rajoittamaton. Sananvapauden rajoittaminen on hyväksyttävää, jos rajoitukset noudattavat ihmisoikeusnormeja.

Suomessa ja muissa maissa monet lait rajoittavat sananvapautta hyväksyttävällä tavalla. Esimerkiksi kunnianloukkaus, kiihottaminen kansanryhmää vastaan ja julkinen kehottaminen rikokseen ovat rikoksia Suomessa.

Suomen rikoslain mukaan uskonrauhan rikkominen, johon kuuluu jumalan tai muun kirkon tai uskonnollisen yhdyskunnan pyhänä pidetyn asian pilkkaaminen, on rikos (17 luku 10 §).

Monen kansainvälisen järjestön ja asiantuntijan mukaan Suomen pitäisi poistaa uskonrauhan rikkomisen kriminalisointi.

Tämän tyyppisiä lakipykälä ei pidetä hyväksyttävinä sananvapauden rajoituksina. Myös uskontoja pitäisi saada arvostella.

Rikoslain mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan, joka voi perustua muun muassa uskontoon tai vakaumukseen, on rikos (11 luku 10 §). Tätä pykälää voitaisiin käyttää tilanteissa, joissa aiemmin olisi käytetty pykälää uskonrauhan rikkomisesta.

Uskonrauhan rikkominen, johon kuuluu jumalanpilkka, on rikos Suomessa. Monet kansainväliset järjestöt ja asiantuntijat eivät pidä tätä hyväksyttävänä sananvapauden rajoituksena.

Uskonrauhan rikkomisen kriminalisointi Suomessa on huono esimerkki maille, jotka eivät kunnioita ihmisoikeuksia ja joissa jumalanpilkkua rangaistaan hyvin ankarasti, jopa kuolemantuomiolla.

Kansainväliset sopimukset

Useat kansainväliset sopimukset käsittelevät sananvapautta. Niihin kuuluu esimerkiksi YK:n Kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, Yleissopimus lapsen oikeuksista ja Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Suomi on sitoutunut näihin sopimuksiin.

Euroopan ihmisoikeussopimus

Yksi tärkeimmistä sopimuksista Suomen kannalta on Euroopan ihmisoikeussopimus.

Euroopan ihmisoikeussopimukseen kuuluu 46 maata. Ihmisoikeussopimus ei ole EU:n sopimus, mutta kaikki EU-maat ovat liittyneet siihen. EU-maiden lisäksi esimerkiksi Azerbaidžan, Moldova ja Turkki kuuluvat ihmisoikeussopimukseen.

Euroopan ihmisoikeussopimus ei ole EU:n sopimus, mutta kaikki EU-maat ovat liittyneet siihen.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on sananvapaus, joka:

”... sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta.” (10 artikla)

Euroopan ihmisoikeussopimus sallii sananvapauden rajoittamisen, mutta rajoitusten pitää perustua lakiin ja niiden pitää olla välttämättömiä:

”... demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.” (10 artikla)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin pyrkii varmistamaan, että maat, jotka ovat liittyneet Euroopan ihmisoikeussopimukseen noudattavat sopimusta. Se ei siis ole EU:n tuomioistuin.

Yksityishenkilöt, oikeushenkilöt ja valtiot voivat valittaa ihmisoikeustuomioistuimeen, jos sopimusvaltio on loukannut ihmisoikeussopimuksen takaamaa oikeutta. Ennen sitä pitää käyttää kaikki mahdolliset oikeuskeinot kansallisella tasolla.

Loukkaavat, järkyttävät ja häiritsevät tiedot

Tunnetussa *Handyside*-tapauksessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi linjauksen, johon usein viitataan.

Tapaus koski kirjaa, jota viranomaiset Isossa-Britanniassa pitivät säädyttömänä. Kustantaja Richard Handyside sai tuomion, josta hän valitti ihmisoikeustuomioistuimeen. Päätöksessään ihmisoikeustuomioistuin hylkäsi valituksen, mutta päätökseen sisältyvällä linjauksella sananvapaudesta on ollut suuri vaikutus.

Linjauksen mukaan sananvapaus ei suojaa vain myönteisinä, harmittomina tai yhdentekevinä pidettyjä tietoja, mutta myös loukkaavia, järkyttäviä ja häiritseviä tietoja (*Handyside v. Yhdistynyt kuningaskunta 1976*).

Linjauksella ei tarkoiteta, että sananvapaus aina suojaisi loukkaavia, järkyttäviä ja häiritseviä tietoja tai ilmaisuja.

Kuten mainittu Euroopan ihmisoikeussopimus ja muut kansainväliset ihmisoikeusnormit sallivat ja joissain tilanteissa edellyttävät sananvapauden rajoittamista.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjauksella *Handyside*-tapauksessa tarkoitetaan, että sananvapaus voi suojata myös loukkaavia, järkyttäviä ja häiritseviä tietoja ja ilmaisuja.

Tärkeä lähtökohta on siis, että sananvapaus ei suojaa vain myönteisinä, harmittomina tai yhdentekevinä pidettyjä tietoja ja ilmaisuja.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan sananvapaus ei suojaa vain myönteisinä, harmittomina tai yhdentekevinä pidettyjä tietoja, mutta myös loukkaavia, järkyttäviä ja häiritseviä tietoja.

(Handyside v. Yhdistynyt kuningaskunta 1976)

Tämä ei tarkoita, että sananvapaus aina suojaisi loukkaavia, järkyttäviä ja häiritseviä tietoja. Se tarkoittaa, että sananvapaus voi suojata myös tällaisia tietoja ja ilmaisuja.

Lehdistönvapaus

Lehdistönvapaus on tärkeä osa sananvapautta. Riippumaton ja vahva lehdistö on tärkeä osa demokraattista yhteiskuntaa.

Lehdistöä kutsutaan usein ”vallan vahtikoiraksi”, koska se tarkkailee poliittisten päättäjien, viranomaisten ja muiden vallankäyttäjien toimintaa. Vapaa lehdistö varmistaa, että kansalaiset saavat tärkeitä ja luotettavia tietoja.

Valtiosta riippumaton itsesääntely on osa lehdistönvapauden turvaamista. Kustantajien ja toimittajien perustama Julkisen sanan neuvosto (JSN) puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta ja valvoo että lehdistö noudattaa hyvää journalistista tapaa. Kuka tahansa voi tehdä kantelun neuvostolle.

Suomi on yleensä yksi maailman kärkimaista kansainvälisissä lehdistönvapausvertailuissa. Häirintä, joka kohdistuu toimittajiin, on kuitenkin vakava ongelma.

Häirinnän seuraus voi esimerkiksi olla, että toimittaja ei enää kirjoita tietystä aiheesta välttääkseen häirintää. Silloin puhutaan usein itsesensuurista. Tämä kaventaa toimittajan sananvapautta ja myös muiden kansalaisten, koska se vaikuttaa haitallisesti heidän mahdollisuuteen saada tietoja.

Suomi kuuluu lehdistönvapauden kärkimaihin, mutta häirintä, joka kohdistuu toimittajiin, on vakava ongelma.

Taiteen sananvapaus

Taiteen aloihin kuuluvat muun muassa kuvataide, kirjallisuus, teatteri, mediataide, sirkustaide, tanssi ja musiikki.

Taiteellinen ilmaisu voi olla provosoivaa ja se voi koetella yhteiskunnan asettamia rajoja. Tästä voi seurata tilanteita, joissa pitää huomioida sekä taiteen sananvapaus että muut oikeudet ja yhteiskunnan tarpeet. Tämä voi olla haastavaa.

Jännitteet taiteen sananvapauden ja muiden oikeuksien välillä voivat ilmetä hyvin erilaisissa tilanteissa.

Kyseessä voi esimerkiksi olla perinteinen taidenäyttely, johon kuuluu teos, jota tietyn ryhmän edustajat pitävät loukkaavana ja vaativat poistettavaksi.

Toisenlaiset kysymykset nousevat esille esimerkiksi katujengikulttuuriin liittyvän musiikin yhteydessä. Tämän tyyppinen musiikki on herättänyt huolia Suomessa ja muualla, koska siihen voi liittyä väkivaltaa ja uhkauksia muita jengejä vastaan. Joissain tilanteissa voi olla vaikeaa arvioida, jos musiikki yllyttää väkivaltaan ja sitä pitäisi käsitellä rikoksena, tai jos kyseessä on vain nuoren henkilön realistinen kuvaus omasta elämästään paikassa, jossa jengit ja väkivalta ovat osa jokapäiväistä elämää.

Akateeminen sananvapaus

Tieteeseen ja tutkimukseen kuuluu keskustelua, arvostelua ja erimielisyyksiä. On tärkeää, että yliopistoissa ja korkeakouluissa voidaan keskustella vapaasti ja tuottaa uutta tutkittua tietoa yhteiskunnalle.

Joskus erimielisyydet ovat voimakkaita ja kritiikki kovaa, mutta kuitenkin asiallista. Se on hyväksyttävää, mutta häirintä, joka kohdistuu tutkijaan esimerkiksi koska hän käsittelee kiistelyä teemaa, ei ole.

Tutkijoihin kohdistuva häirintä, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, on vakava ongelma. Häirintä yleensä pyrkii vaientamaan tutkijan, esimerkiksi vihamielisillä viesteillä tai jopa uhkaamalla tutkijan perhettä.

Häirintä voi johtaa siihen, että tutkija tulevaisuudessa esimerkiksi välttää tiettyjä aiheita tai osallistumista julkiseen keskusteluun.

Internetin sananvapaus

Internetin kehitys on luonut sekä uusia mahdollisuuksia että haasteita sananvapaudelle.

Internet on antanut monelle ihmiselle uusia mahdollisuuksia ilmaista itseään, saada tietoja, oppia, luoda ystävyyssuhteita ja vaikuttaa yhteiskunnassa.

Internetin ongelmiin kuuluvat esimerkiksi häirintä, huijausrikokset, terroristinen verkkosisältö ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä aineisto.

Valheet, rikollinen aineisto ja väärä tieto voivat levitä salamannopeasti verkossa. Verkossa kuka tahansa voi saavuttaa valtavan yleisön ja esimerkiksi levittää väärää terveyteen liittyvää tietoa.

Lait, jotka koskevat sananvapautta pätevät samalla tavalla internetissä ja sosiaalisessa mediassa kuin muualla, vaikka niiden soveltaminen ja rikosten tutkiminen voi olla haastavampaa.

Monikansallisten jättiyritysten säännöt ja käyttöehdot hyvin usein määrittelevät sananvapauden rajat internetissä ja sosiaalisessa mediassa.

Lainsäädäntö ei ole pysynyt mukana internetin ja sosiaalisen median hyvin nopeassa kasvussa. Tätä kirjoittaessa EU valmisteleu uusia lakeja, joilla pyritään puuttumaan ongelmiin ja vahvistamaan tavallisten käyttäjien oikeuksia.

Yksi suurimmista haasteista on, että monikansallisten jättiyritysten omistamat suuret verkkopalvelut dominoivat internetiä ja sosiaalista mediaa. Käytännössä näiden palveluiden säännöt ja käyttöehdot hyvin usein määrittelevät sananvapauden rajat internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Usein säännöt ja käyttöehdot esimerkiksi kieltävät ilmaisun, jonka Suomen laki sallii.

Toinen suuri ongelma on, että jättiyritykset eivät sovelta omia sääntöjään ja ehtojaan tehokkaasti tai johdonmukaisesti.

Verkkopalveluiden moderointipäätökset - päätökset joko poistaa tai sallia sisältöä, tai esimerkiksi sulkea käyttäjän tili väärinkäytön vuoksi – ovat usein virheellisiä.

Tämä johtuu suureksi osaksi siitä, että voidakseen käsitellä valtavaa määrää sisältöä, jonka käyttäjät lataavat verkkoon palvelut käyttävät algoritmeja ja tekoälyä.

Verkkopalveluilla on myös työntekijöitä, jotka tekevät moderointipäätöksiä, mutta automaattiset menetelmät tekevät ylivoimaisesti suurimman osan päätöksistä. Nämä automaattiset menetelmät usein tekevät virheitä. Esimerkiksi vihamieliset viestit, jotka eivät olisi sallittuja verkkopalvelussa, voivat jäädä huomaamatta. Postaus rasismista voi tulla poistetuksi rasistisena sisältönä.

Näitä ongelmia pahentaa se, että monessa verkkopalvelussa käyttäjien mahdollisuudet valittaa virheellisistä moderointipäätöksistä ja saada ne korjatuiksi ovat hyvin rajoitettuja tai valitusmenetelmät eivät käytännössä toimi.

Ongelmia

Vihapuhe

Vaikka ”vihapuhe” on yleisesti käytetty termi, se voi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Vihapuhetta ei ole määritelty Suomen laissa.

Vihapuhe ei välttämättä ole rikos, riippuen siitä mitä termillä tarkoitetaan tietyssä tilanteessa.

Suomen laissa ei myöskään määritellä käsitettä ”viharikos”, mutta rangaistuksen koventamisperusteihin kuuluu:

”... rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta”. (Rikoslaki 6 luku 5 §).

Vihapuhetta ei ole määritelty Suomen laissa eikä sille ole kansainvälisesti yleisesti hyväksyttyä määritelmää.

Suomessa rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta ovat rangaistuksen koventamisperusteita.

Kyseessä oleva rikos voi olla mikä tahansa, esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus tai kunnianloukkaus.

Vihapuheelle ei ole kansainvälistä yleisesti hyväksyttyä määritelmää.

Euroopassa viitataan usein Euroopan neuvoston ministerikomitean määritelmään. Tämän mukaan ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismia tai muuta vihaa, joka pohjautuu suvaitsemattomuuteen, ovat vihapuhetta (suositus R(97)20).

Määritelmän mukaan tämä koskee sekä aggressiivista suvaitsematonta kansallismielisyyttä että vähemmistöjen, siirtolaisten ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyyttä heitä kohtaan.

Toimenpiteet, joilla pyritään torjumaan vihapuhetta voivat rajoittaa sananvapautta merkittävästi. Siksi on tärkeää, että nämä

toimenpiteet noudattavat kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja.

Vihapuheen tehokas torjunta voi vaatia uutta lainsäädäntöä, mutta joskus olemassa olevien lakien tehokkaampi ja johdonmukaisempi soveltaminen voi olla tärkeämpää. Esimerkiksi selvemmat ja yhtenäisemmät ohjeet syyttäjille, poliiseille ja tuomareille voivat parantaa tilannetta. Riittämättömät resurssit ovat usein hyvin suuri ongelma.

On tärkeää huomioida, että monet valtiot väärinkäyttävät lainsäädäntöä tai väitteitä vihapuheesta poliittisten kriitikoiden, toimittajien ja ihmisoikeusaktivistien vaientamiseen.

Maalittaminen

Maalittamisesta on kyse, kun joku esimerkiksi yllyttää muita lähettämään suuren määrän vihamielisiä sähköposteja jollekin toiselle henkilölle. Maalittaminen voi kohdistua keneen tahansa.

Maalittamiseen yleensä kuuluu vihamielisiä viestejä ja postauksia sosiaalisessa mediassa, jotka voivat sisältää valheita henkilöstä, yksityisten tietojen levittämistä tai uhkauksia.

Maalittamiseen voi myös kuulua, että esimerkiksi yllytetään muita tekemään valheellisia rikosilmoituksia tai lastensuojeluilmoituksia henkilöstä, joka on maalituksen kohde.

Esimerkiksi poliiseja, syyttäjiä ja muita virkahenkilöitä maalitetaan. Maalittaminen usein pyrkii vaintamaan kohteen, esimerkiksi toimittajan, joka on työssään tutkinut aihetta tai esittänyt mielipiteitä, joista maalittaja ei pidä.

Maalittaminen on uhka sananvapaudelle. Maalittamisen kohde ja muut, jotka ovat seuranneet mitä tapahtui, voivat tämän jälkeen välttää keskusteluja tai mielipiteiden ilmaisuja, jotka voisivat johtaa uuteen maalittamiseen.

Joskus julkisuudessa esiintyvä henkilö voi väittää, että häntä maalitetaan, kun henkilö ei halua hyväksyä, että häntä kritisoidaan. Asiallinen arvostelu ei ole maalittamista.

Maalittamiseen voi kuulua tekoja, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit – esimerkiksi kunnianloukkaus, laiton uhkaus, vainoaminen tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan - ja maalittaja voi joutua vastuuseen niistä.

Maalittamiseen voi liittyä tekoja, esimerkiksi laiton uhkaus tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit.

Väärä tieto: misinformaatio ja disinformaatio

Väärän tiedon leviäminen voi aiheuttaa suuria vahinkoja yksittäisille henkilöille, yhteiskunnalle ja kansainvälisille suhteille.

Väärä tieto leviää erityisen nopeasti internetissä ja sosiaalisessa mediassa.

Misinformaatiolla yleensä tarkoitetaan tahattomasti levitettyä väärää tietoa. Disinformaatiolla tarkoitetaan tahallisesti levitettyä väärää tietoa.

Joskus puhutaan ”valeuutisista”, mutta disinformaatio voi myös koostua tiedoista, jotka eivät ole uutisia.

Usein disinformaatioon sisältyy myös jotain oikeata tietoa, mikä voi tehdä disinformaatioon sisältyvän väärän tiedon uskottavammaksi. Oikeata tietoa voidaan myös käyttää harhaanjohtavalla tavalla.

Disinformaatio voi liittyä esimerkiksi sodankäyntiin, pyrkimykseen vaikuttaa toisen valtion vaaleihin tai rikolliseen taloudellisen edun tavoitteluun. Disinformaatio voi olla vakava uhka kansalliselle turvallisuudelle.

Misinformaatiolla tarkoitetaan tahattomasti levitettyä väärää tietoa.

Disinformaatiolla tarkoitetaan tahallisesti levitettyä väärää tietoa.

Disinformaation torjunta on haastavaa ja torjuntatoimenpiteillä voi olla merkittäviä seurauksia sananvapaudelle. Monessa maassa disinformaatiota koskevaa lainsäädäntöä väärinkäytetään, esimerkiksi toimittajien ja ihmisoikeuspuolustajien vaijantamiseen.

Medialukutaito, taito ymmärtää ja arvioida mediasisältöjä ja niiden lähteitä, on tärkeä tapa torjua sekä misinformaatiota että disinformaatiota.

Vaikka Suomea on kehattu kansainvälisesti medialukutaidon ja kriittisen ajattelun vahvana maana, on todettu, että misinformaatio ja disinformaatio myös leviävät helposti Suomessa.

Lopuksi

Sananvapaus kuuluu jokaiselle, ei vain heille, jotka ovat esillä julkisissa keskusteluissa.

Ilman sananvapautta ei ole demokratiaa. Sananvapaus antaa jokaiselle meistä mahdollisuuden ilmaista mielipiteemme, saada tietoja ja käydä yhteiskunnallista keskustelua muiden kanssa.

Tähän kuuluu myös mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten sananvapauden uudet rajat määritellään, kun yhteiskunta muuttuu.

